

**Centrum sociálnych služieb
– Nádej, Dolný Lieskov**

**PODPORA SAMOSTATNÉHO
BÝVANIA**

(bezplatná terénna sociálna služba)

Kto sme?

Sme zariadenie sociálnych služieb poskytujúce viaceré druhy a formy sociálnych služieb. Okrem pobytových sociálnych služieb začíname ako prvé zariadenie sociálnych služieb poskytovať služby aj v domácom prostredí klientov, a to v pružinskej a papradňanskej doline. Chceme prispieť k tomu, aby mohli ľudia žiť čo najdlhšie plnohodnotne doma a nemuseli byť umiestnení do zariadenia.

Akou formou môžeme pomôcť?

- ✓ Podpora samostatného bývania

Čo je podpora samostatného bývania?

Je to sociálna služba, ktorá **podporuje samostatnosť a sebestačnosť človeka v jeho domácom prostredí.**

Komu je služba určená?

- ✓ Ľuďom so zdravotným znevýhodnením, ktorí žijú doma
- ✓ Ľuďom v nepriaznivej sociálnej situácii – nedokážu sami riešiť svoje problémy, pretože ich to nikto nenaučil, **majú zdravotné postihnutie alebo dlhodobý zlý zdravotný stav, duševné ochorenie** a pod.

Platí sa za túto službu?

Služba je **bezplatná**. Nie je potrebný nijaký **posudok**. Poskytuje sa na základe zmluvy, kde sa určí počet hodín do mesiaca.

Čo je cieľom služby?

- ✓ Podporiť nezávislý život v komunite, **schopnosť žiť samostatne**, podpora samostatného riešenia problémov a **kontaktov s úradmi, inštitúciami**
- ✓ **Prevenia** – udržanie klienta v jeho domácom prostredí čo najdlhšie, bez nutnosti umiestnenia v zariadení sociálnych služieb

Kedy sa na nás môžete obrátiť? Keď...

- ✓ Chcete zvládať nároky samostatného bývania, viesť vlastnú domácnosť
- ✓ Chcete vedieť popísať svoje ťažkosti, rozhodovať o svojich záležitostiach a prijímať zodpovednosť za svoje rozhodnutia
- ✓ Chcete sa naučiť samostatne si vyplňať tlačivá, vybavovať osobné záležitosti na rôznych inštitúciách, úrady, zdravotné poisťovne, sociálna poisťovňa, zdravotnícke a iné zariadenia
- ✓ Získať čo najvyššiu mieru samostatnosti, zapojiť sa do spoločenského a pracovného života

- ✓ Chcete zlepšiť svoju finančnú gramotnosť, rozvrhnúť si domáci rozpočet
- ✓ Chcete využívať rôzne zdroje a služby v komunite
- ✓ Chcete predchádzať krízovým situáciám
- ✓ Chcete sa orientovať v blízkom okolí a širšom sociálnom prostredí

Kto a kde poskytuje túto službu?

- ✓ Skúsení sociálni pracovníci a inštruktori sociálnej rehabilitácie
- ✓ V domácom prostredí klienta, dochádzame k nemu domov

Čo nepatrí do služby podpora samostatného bývania?

- ✓ Zdravotnícke a ošetrovateľské úkony
- ✓ Nejedná sa o opatrovateľskú službu

Chcete zistiť viac? Kontaktujte nás:

Bc. Ondejčíková Katarína, DiS.

katarina.ondajcikova@cssdolnylieskov.sk,
0901 918 639

PhDr. Špánik Peter

peter.spanik@cssdolnylieskov.sk,
0908 329 531

Mgr. Hajduchová Soňa

sona.hajduchova@cssdolnylieskov.sk,
0901 918 646

Centrum sociálnych služieb Nádej, Dolný Lieskov č. 197

Základná filozofia Projektu podporných sociálnych služieb v meste Považská Bystrica.

Stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike a **Národný akčný plán** prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2012-2015 podrobnejšie popisujú ciele v oblasti deinštitucionalizácie veľkokapacitných pobytových zariadení, **zamedzenia inštitucionalizácie občanov, ktorí sú v súčasnosti ešte v prirodzenom prostredí, rozvoj komunitných služieb pre ich udržanie v prirodzenom prostredí, a taktiež pre klientov deinštitucionalizovaných zariadení sociálnych služieb.**

WHO definuje inštitúciu ako **prostredie, v ktorom občania so zdravotným postihnutím žijú mimo svojej rodiny a kde nemajú kontrolu nad vlastným životom a každodennými aktivitami.** Národný akčný plán DI pod pojmom inštitúcia označuje zariadenia sociálnych služieb vykazujúce inštitucionálnu kultúru, ktorej hlavnými znakmi sú: **depersonalizácia, presne stanovený čas a štruktúra aktivít, nedostatok priestoru na rešpektovanie osobných potrieb a preferencií, paušalizované (hromadné) odborné postupy, nadradenosť požiadaviek samotnej organizácie nad individuálnymi potrebami klientov a paternalizmus, segregovanosť od lokálnej komunity (excentrické umiestnenie zariadení sociálnych služieb), naučená pasivita a nedostatočne rozvinuté sociálne vzťahy.** Naproti tomu deinštitucionalizácia filozoficky vychádza zo zmeny vzťahu k ľuďom so zdravotným znevýhodnením. Predstavuje **dlhodobý proces zmeny systému sociálnych služieb, ich formy, štruktúry, obsahu, miesta, čo predpokladá odklon od tradičného modelu starostlivosti v klasických zariadeniach sociálnych služieb k modelu vyžadujúcemu zmenu prístupu ku klientom a ich rešpektovanie ako nositeľov práv.** Z toho vyplýva, že je potrebné zamerať sa na :

- Proces deinštitucionalizácie, tam kde sú už sociálne služby poskytované touto formou
- **Preveniu, podporné, terénne, ambulantné formy sociálnych služieb, ktoré umožnia predchádzať tomu, aby občania boli umiestňovaní do celoročných pobytových zariadení.** Podporné služby zvyšujú kvalitu života prijímateľov služieb, občanov a tiež sú omnoho lacnejšie ako celoročné pobytové služby. Kým mesačné náklady na 1 miesto v celoročnom pobytovom zariadení predstavujú aj cca 1 000 €, podporné služby podľa druhu predstavujú cca 30%. Z demografického vývoja našej spoločnosti je zrejmé, že v budúcnosti nebude dost' personálnych ani finančných zdrojov, aby sa nepriaznivá situácia občanov riešila najmä pobytovými službami.

Poskytovanie terénnej sociálnej služby, alebo ambulantnej sociálnej služby má aj v súčasnej legislatíve **prednosť pred pobytovou sociálnou službou.** V praxi však toto nie je realizované. Trend v štátoch EU výrazne akceptuje toto smerovanie čo výrazne zvyšuje kvalitu života občanov a tiež výrazne šetrí verejné zdroje.

Na Slovensku ešte prevládajú stereotypy z minulých období a výrazne prevládajú **pobytové služby nad terénnymi, ambulantnými, pobytovými.**

I. **Analýza stavu podľa Komunitného plánu mesta Považská Bystrica.**

Stratégia rozvoja sociálnych služieb mesta v komunitnom pláne zahŕňa v sebe aktualizáciu kompetencií podľa novej legislatívy zákona o sociálnych službách, ktorý značne rozširuje pôsobnosť mesta a prioritne podporuje rozvoj:

- komunitných a terénnych sociálnych služieb,
- sociálneho poradenstva, prevencie a krízovej intervencie,
- zvyšovania kvality poskytovaných sociálnych služieb,
- odborného a osobnostného rastu zamestnancov poskytujúcich sociálne služby
- partnerskej spolupráce

Identifikácia problémov: **chýba vyhľadávacia činnosť** občanov odkázaných na sociálnu pomoc, ŤZP, seniorov, osamelo žijúcich občanov so zdravotnými problémami a rodín v núdzi, je **málo informácií** o poskytovateľoch sociálnych služieb, **Chýbajú preventívne** sociálne opatrenia a financie, **chýba komunitné denné centrum pre seniorov, ľudí s psychiatrickými ochoreniami a rodiny v núdzi**, skupina občanov stratila záujem o prácu a zamestnanie, neúplné rodiny sú potencionálne ohrozené chudobou, **chýba terénna sociálna pomoc**.

Seniori : starí ľudia žijúci osamelo potrebujú **podporu a sociálne služby-chýba vyhľadávacia činnosť, odľahčovacia služba pre rodiny, opatrovateľov a denné centrum pre seniorov.**

Zdravotne postihnutí občania, identifikácia problému: **chýba vyhľadávacia činnosť občanov** so zdravotnými problémami, ŤZP, je **málo informácií** o poskytovateľoch sociálnych služieb, nie je vybudované **prepojenie a presun informácií** medzi občanmi, samosprávou

Občania so sociálnymi a spoločenskými problémami: **chýba vyhľadávacia činnosť** občanov odkázaných na pomoc, **chýbajú preventívne sociálne opatrenia a financie**, narastá skupina občanov, ktorí **nevedia hospodáriť** s finančnými prostriedkami a nemajú záujem o prácu a zamestnanie, **informácie** pre občanov o možnostiach sociálnej pomoci **nie sú dostatočné a na požadovanej úrovni**, násilie v rodinách spojené so závislosťou na alkohole, hazardných hrách...pasivita občanov riešiť veci verejné.

Z analýzy Komunitného plánu mesta vyplýva, že v meste Považská Bystrica tiež pretrvávajú trendy z minulosti a výrazne absentuje prevencia, primeraná podpora v prirodzenom prostredí, informovanosť, sieťovanie pomoci a pod. Na toto prirodzene reaguje napr. aj plán rozvoja mesta. **Plán rozvoja mesta Považská Bystrica: Strategický cieľ 2. 3: Rozvoj zdravotníctva a sociálnej infraštruktúry, ktorý ukladá „Doplnenie chýbajúcich sociálnych zariadení denného aj týždenného typu“ a výstavbu a prevádzku denného stacionáru pre odkázaných občanov mesta.** Stav v meste Považská Bystrica je podobný ako v celom regióne Trenčianskeho samosprávneho kraja.

II. Konceptia rozvoja sociálnych služieb TSK

Kladie **veľký dôraz na problematiku: podpory terénnych a ambulantných služieb**, ktoré umožnia občanom so zdravotným postihnutím žiť dôstojný a plnohodnotný život v prirodzenom prostredí, podporu zmien a transformačných procesov v pobytových zariadeniach na čo najväčšiu možnú mieru ich zapojenia do bežného života.

a. Priority sociálnych služieb v územnom obvode Trenčianskeho samosprávneho kraja
 - **zabezpečenie dostupnosti sociálnych služieb v súlade s potrebami komunity**
 - **Podpora zotrvania osôb** nachádzajúcich sa v nepriaznivej sociálnej situácii z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo dovŕšenia dôchodkového veku **v prirodzenom prostredí** (rozsah a obsah sociálnych služieb zodpovedajúci potrebám ich užívateľov)

b. Podpora prechodu prijímateľov sociálnych služieb z inštitucionálnej starostlivosti na komunitnú starostlivosť

- **podpora samostatného bývania** a aktivizácie k samostatnosti osôb so zdravotným postihnutím

c. **Deinštitucionalizácia** je jednou z významných oblastí rozvoja sociálnych služieb v Trenčianskom samosprávnom kraji. Podstatou deinštitucionalizácie je **vytvoriť také podmienky, aby občania s rôznym druhom zdravotného postihnutia mohli viesť podľa možností čo najviac nezávislý život vo svojom prirodzenom prostredí. To však predpokladá rozvinutú sieť komunitných služieb, aby títo občania, odkázaní vo väčšej alebo menšej miere na pomoc spoločnosti, s pomocou svojho prirodzeného okolia a profesionálov mohli v komunite zotrvať. Súčasne s procesom DI vo veľkokapacitných zariadeniach by sa mal zvyšovať počet prijímateľov využívajúcich terénne a ambulantné služby v súvislosti s procesom DI.**

Týmto smerom sa budú uberať aj **novovzniknuté služby po procese transformácie: domácnosť, ktorá odráža individualitu svojich obyvateľov, využívajúcich služby infraštruktúry v danej lokalite, služby sa zameriavajú na podporu samostatnosti pri zabezpečovaní chodu domácnosti a starostlivosť o prijímateľa... Bývanie bude dopĺňané rôznymi dennými aktivitami, za ktorými budú prijímatelia musieť dochádzať.**

Denné programy môžu byť poskytované formou: sociálno-terapeutických dielní (pre osoby s minimálnou mierou podpory pre sebaobsluhu, pozornosť by mala byť zameraná na tvorbu nových resp. zdokonaľovanie pracovných návykov), denných centier (pre osoby, ktoré potrebujú nižšiu mieru podpory, napr. sebaobsluha, strava, hygiena, základné sociálne aktivity, denné stacionáre (pre osoby aj s vyššou mierou podpory – zvládanie bežných úkonov sebaobsluhy, zameranie na pracovnú terapiu).

Z vyššie uvedenej analýzy národných, regionálnych i miestnych dokumentov vyplýva, že legislatíva aj vytvára podmienky na realizáciu nových, efektívnejších služieb, ale v praxi je toto nedostatočne využívané.

III. Podporné sociálne služby.

Osobitnou skupinou sociálnych služieb v podľa Zákona č. 448/2008 Z.z o sociálnych službách sú **podporné služby, napr:**

- **odľahčovacia služba,**
- **podpora samostatného bývania**
- **pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností,**
- **poskytovanie sociálnej služby v dennom centre,**
- **poskytovanie sociálnej služby v integračnom centre,**
- **poskytovanie sociálnej služby v komunitnom centre**

Tieto služby patria tiež medzi komunitné služby a **podporujú zotrvávanie občanov v ich prirodzenom prostredí, len nie sú dostatočne rozvinuté, aby pokryli potreby všetkých občanov a boli cenovo dostupné pre všetkých. Podľa zákona o sociálnych službách sa táto poskytuje ambulantnou formou, terénnou formou, pobytovou formou alebo inou formou podľa nepriaznivej sociálnej situácie a prostredia, v ktorom sa fyzická osoba zdržiava.**

Poskytovanie terénnej sociálnej služby alebo ambulantnej sociálnej služby má aj v súčasnej legislatíve prednosť pred pobytovou sociálnou službou. Sú však bežné mnohé prípady, kde boli občania umiestnení z domácnosti priamo do zariadenia a neskúsila sa žiadna iná forma sociálnych služieb. Tiež sa reálne vyskytuje, že rodina sa väčšinou snaží poskytovať

podporu svojmu príbuznému, pokiaľ môže a vládze, ale pretože nie je podporovaná komunitnými službami, častokrát situáciu sama nezvládne a rozhodne sa pre umiestnenie v zariadení - teda rieši už svoju kritickú situáciu. **Sociálnu službu možno poskytovať aj inou formou, najmä telefonicky alebo s použitím telekomunikačných technológií, ak je to účelné.** Veríme, že pomer pobytových služieb a služieb poskytovaných v prirodzenom prostredí, sa postupne zmení v prospech služieb komunitných v plnej škále možností. **Kritickým miestom tejto zmeny je oddelenie sociálnych služieb od bývania.**

Podporné sociálne služby teda sledujú tieto ciele:

Poskytovaním sociálnych služieb poskytovať **občanom podporu v prirodzenom prostredí, doma, v škole, na pracovisku a. p., resp. pri spoločenskom kontakte, pripravovať prijímateľov služby na samostatný život v prirodzených podmienkach, poskytovať primeraný dohľad.** Občanom so zdravotným postihnutím poskytovať **takú formu a rozsah podpory, ktorá im pomôže v rozvoji, samostatnosti a prispeje k zvyšuje kvality ich života,** hlavne im pomôže v oblasti bývania, vzdelávania, pracovného uplatnenia, vo voľnom čase, pri poskytovaní služieb, **spolupracovať s príbuznými, priateľmi a komunitou,** poskytovať **adresné a cielene služby podľa konkrétnych potrieb,** komunikovať s verejnosťou, relevantnými subjektami regiónu pri koordinácii činnosti pri poskytovaní sociálnych služieb.

IV. V zmysle uvedeného trendu bude vhodné a efektívne v budúcnosti orientovať prácu v poskytovaní sociálnych služieb v regióne Trenčianskeho kraja nasledovnými o. i. smermi:

Podpora samostatného bývania je služba na podporu samostatnosti, nezávislosti a sebestačnosti fyzickej osoby zameraná najmä na pomoc pri prevádzke domácnosti, pomoc pri hospodárení s peniazmi, podporu pri organizovaní času, podporu pri zapojení sa do spoločenského a pracovného života, podporu rozvoja osobných záujmov, predchádzanie a riešenie krízových situácií, podporu spoločensky primeraného správania. Je to preventívna aktivita, aby občan čo najdlhšie zostal v prirodzenom prostredí, zachoval si kvalitu života. **V rámci podpory samostatného bývania sa poskytuje a vykonáva: sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, preventívna aktivita, sociálna rehabilitácia.**

Sociálna služba je vykonávaná odbornými zamestnancami terénnou formou a to priamo v domácnosti prijímateľa sociálnej služby, kde sa prijímateľovi poskytuje podpora podľa jeho individuálnych potrieb.

Pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností je sociálna služba poskytovaná opatrovníkovi, fyzickej osobe, ktorá má záujem vykonávať funkciu opatrovníka a fyzickej osobe, ktorá si sama nedokáže uplatňovať a chrániť práva a právom chránené záujmy.

Za pomoc sa považuje napr.:

- a) zastupovanie fyzickej osoby v konaní o obmedzení spôsobilosti na právne úkony alebo vrátení spôsobilosti na právne úkony,
- b) súčinnosť pri spisovaní návrhov na súd na začatie konania o obmedzení spôsobilosti na právne úkony alebo vrátení spôsobilosti na právne úkony,
- c) poskytovanie alebo sprostredkovanie sociálneho poradenstva alebo iného poradenstva s cieľom nájsť možnosti pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov fyzických osôb, ktoré si ich nedokážu sami uplatňovať a chrániť,
- e) spolupráca so zariadeniami, úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny, súdmi a ďalšími osobami pred začatím konania a počas konania o obmedzení spôsobilosti na právne úkony alebo vrátení spôsobilosti na právne úkony,

f) vyhľadávanie a príprava fyzických osôb, ktoré majú záujem vykonávať funkciu opatrovníka a príprava opatrovníkov na výkon opatrovníckych práv a povinností.

Integračné centrum: fyzickej osobe sa v nepriaznivej sociálnej situácii

a) poskytuje sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia,

b) utvárajú podmienky na rozvoj pracovných zručností, záujmovú činnosť.

Komunitné centrum fyzickej osobe sa v nepriaznivej sociálnej situácii

a. poskytuje základné sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, pomoc pri príprave na školské vyučovanie a sprevádzanie dieťaťa do a zo školského zariadenia,

b. vykonáva preventívnu aktivitu, zabezpečuje záujmovú činnosť.

V komunitnom centre sa vykonáva komunitná práca a komunitná rehabilitácia. Sociálnu službu v komunitnom centre možno poskytovať ambulantnou sociálnou službou a terénnou formou sociálnej služby prostredníctvom terénneho programu.

Monitorovanie a signalizácia potreby pomoci je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe, ktorá má nepriaznivý zdravotný stav, s cieľom zabrániť vzniku krízovej sociálnej situácie alebo zabezpečiť jej riešenie.

IV. Realizácia podporných sociálnych služieb

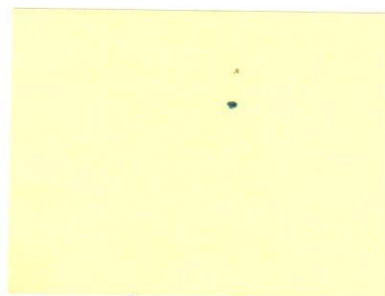
V súlade s vyššie uvedenými skutočnosťami Trenčiansky samosprávny kraj sa rozhodol, že začne poskytovať terénnu podpornú sociálnu službu Podpora samostatného bývania. **Pilotne** sa táto služba začne poskytovať v **Pružinskej a Papradňanskej doline** a **poskytovateľom tejto služby bude Centrum sociálnych služieb Nádej Dolný Lieskov**. Prípravné organizačné práce budú realizované v II. polroku 2020 a poskytovanie služby sa predpokladá v roku 2021. V prípade potreby môžete kontaktovať:

Ing. František Martaus, PhD frantisek.martaus@cssdolnylieskov.sk č.t. 0905 457 486

Mgr. Soňa Hajduchová, sona.hajduchova@cssdolnylieskov.sk č.t. 0901 918 646

PhDr. Peter Špánik peter.spanik@cssdolnylieskov.sk č.t. 0908 329 531

Považská Bystrica 21. septembra 2020.

Ing. František Martaus, PhD
riaditeľ CSS Nádej